

Workshop „Ochrana životního prostředí“

Vedoucí workshopu:

Zuzana Drhová – zakládající členka asociace environmentálních organizací Zelený kruh - témata ochrany přírody a životního prostředí. Členka předsednictva Strany zelených

Facilitátorka:

Radka Medková – právnička, lektorka o.p.s. Partners Czech (program Právo pro každý den), lektorka práva v projektu Kormidlo – výcvik pro sociální pracovníce azylových domů realizovaný Bílým kruhem bezpečí.

Následovalo stručné představení přítomných. Seznam účastníků workshopu je přiložen.

STRUKTURA WORKSHOPU:

Co se od workshopu očekává?

1/ výměna znalostí

2/ formulace témat možné budoucí spolupráce

3/ reflexe zkušeností s norskými fondy doposud (nebylo mnoho projektů předkládaných ze strany NNO, které by byly podpořeny z norských fondů, jak zaznělo v prezentaci pana Šremera)

4/ co je důležité pro další programovací období 2009-2014, které je nyní v procesu vyjednávání; jaké jsou důležité prioritní oblasti

KOMENTOVÁNÍ NORSKÉHO PŘÍSPĚVKU Z DOPOLEDNÍHO BLOKU ZE STRANY NORSKÉ ORGANIZACE: rozdílnost financování mezi sportovními kluby a environmentálními organizacemi v Norsku – 90% veřejných prostředků jde do financování sportovních klubů, jsou zde proto některé slabší organizace než podporované sportovní organizace, proto máme určitý problém zaplnit tyto projekty.

ČESKÝ KOMENTÁŘ: Toto je tedy taková podpora hledání společných projektů.

NORSKÝ KOMENTÁŘ: U norských organizací jde o to, že hodně využívají vlastních prostředků, jelikož se jedná o dobrovolnické aktivity, o dobrovolnické organizace. Navštívil jsem 5-6 států a dal jsem zhruba dohromady 400 projektových žádostí z různých zemí. Postupujeme tedy velmi selektivně, nyní máme jeden projekt ze Slovinska, kde figurujeme jako partner. Velmi se těšíme na další programovací období (2009-2014). Závěrem: projekt, kde bychom se měli stát partnerem musí být tedy velmi dobrý, velmi konkrétní a velmi dobře řízený.

ČESKÝ KOMENTÁŘ: Zde jsou lidé, kteří reprezentují organizace, které se zabývají různými tématy. Ale samozřejmě také v ČR jsou malá občanská sdružení, která také pracují hodně na dobrovolné bázi a

pak organizace, které usilují o profesionalizaci, mají své zaměstnance a hledají projekty, které by je posunuly někam dál a které jim umožní se dané činnosti profesionálně věnovat.

DOPLŇUJÍCÍ NORSKÝ KOMENTÁŘ: Europa Nostra je velmi schopná organizace, které pracuje profesionálním způsobem.

DISKUSE O POSLEDÍM 4/ BODU Z OČEKÁVÁNÍ:

ČESKÝ KOMENTÁŘ: Sice máme vypsáno programovací období 2009-2014, ale protože nyní teprve diskutujeme o tom, co by mělo být náplní do budoucna, tak je třeba počítat se značným zpožděním.

DOTAZ Z NORSKÉ STRANY: Jak to nyní vypadá s přípravou projektů a s financováním?

ODPOVĚĎ Z ČESKÉ STRANY: Alokace na období 2004-2009 byla vyčerpána a nelze zde již předkládat žádné projekty. Období 2009-2014, jak již bylo několikrát řečeno, je v procesu vyjednávání. Zatím se čeká na podpis dohody mezi EU a donorskými státy. Až po podpisu této dohody může ČR zahájit oficiální bilaterální jednání s donory, mimo jiné o specifikaci prioritních oblastí, termínech vyhlášení výzev a administrativním zajištění.

OTÁZKA Z NORSKÉ STRANY: Myslíte si, že již nyní můžeme předkládat to, co je důležité v budoucích projektech podpořit?

ČESKÁ ODPOVĚĎ: Ano. Spíše prioritní oblasti než konkrétní projekty. Což je hlavní bod workshopu.

KOMENTÁŘ /SHRnutí NÁVRHŮ Z PREZENTACE PANA ŠREMERA Z DOPOLEDNÍHO BLOKU: Možné směry spolupráce významné pro ČR (viz prezentace):

- metody působení na veřejnost
- profesionalizace práce NGOs
- NGOs jako think-tanky
- metody společenského dialogu (smírné způsoby jednání mezi NGOs, státní správou a podnikatelskou sférou, atmosféra nejširší spolupráce)
- komplexní řešení-integrace 3 pilířů udržitelného rozvoje
- dálkové přenosy znečištění
- řešení globálních problémů – např. klimatické změny
- cesty směřování k udržitelnému rozvoji
- metody environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty
- metody ochrany přírody (relativně dlouhá tradice v ČR)

Potenciální priority, tak jak je vidí česká strana stranou možné průsečíky se stranou norskou:

1/ Metody působení na veřejnost

2/ Profesionalizace práce NGOs /capacity building

3/ NGOs jako think-tanky

4/ Vzdělávání - lesní školky a školy (známy v zahraničí, pedagogové v ČR o ně mají zájem, tento typ škol není v ČR legislativně ošetřen a dobře znám), alternativní vzdělávání

5/ Advokační činnost a prosazování systémových změn – také z norské prezentace patrné, že se stále hledají cesty optimální spolupráce mezi NNO a veřejnou správou, což je v ČR velké téma jak na národní, tak regionální úrovni

6/ Udržitelný rozvoj měst, udržitelná architektura, doprava

7/ Práce s dobrovolníky a zapojování dobrovolníků do práce organizace

Z norské strany zmíněny návrhy norského ministerstva zahraničí:

1/ Ochrana kulturního dědictví - památky

2/ Ochrana životního prostředí – ochrana klimatu, zelený průmysl

3/ Rozvoj občanské společnosti – např. z hlediska soudních procesů, transparentnost

4/ Rozvoj sociálních systémů a zapojení místních orgánů do těchto záležitostí

KOMENTÁŘ NORSKÉ STRANY: výše uvedené věci mají jedno společné - budování kapacit v rámci občanské společnosti, do tohoto spadá např. i zmíněná profesionalizace a advokační činnost; řadu z nich lze uplatnit i u jiných priorit nežli pouze u životního prostředí.

DOPLNĚNÍ NORSKÉ STRANY – DALŠÍ NÁVRH: národní hrdost – národní identita, sebeuznání a uznání toho, co jste udělali.

KOMENTÁŘ NORSKÉ STRANY: ochrana kulturního dědictví se někdy v životním prostředí zapomíná, ale je důležité, aby zde bylo zmíněno; v Norsku je běžné spojovat kulturní dědictví a ochranu životního prostředí, tato oblast spadá pod působnost ministerstva životního prostředí.

KOMENTÁŘ NORSKÉ STRANY: souhlasí se všemi nastíněnými tématy pana Šremera, plus jsou zde další 2 důležité věci:

5/ Environmentální plánování – je nutné, aby v zemi existovalo dobře fungující ministerstvo životního prostředí – např. v Norsku premiérka předtím zastávala post ministryně životního prostředí. V ČR na rozdíl od Norska není pod ministerstvem životního prostředí územní/prostorové plánování, v 90. letech ještě ano, ale poté oddělení

6/ Odborné vzdělávání a příprava zaměřená na děti a učitele

V případě úvah o konkrétních projektech je potřeba vzít v potaz také další aspekty jako: zapojení stakeholderů, povědomí u veřejnosti, legislativní prostředí.

DISKUTOVÁNA OTÁZKA AGENDY 21, která se v současné době v ČR dosti prosazuje. Ve Švédsku s tím pracuje každá municipalita X v Norsku se toto řešilo počátkem tisíciletí, nyní však již ne.

DISKUTOVÁNA OTÁZKA ZELENÉHO PODNIKÁNÍ, PŘÍKLADY Z RUMUNSKA:

Norský komentář: v rámci projektů v Rumunsku, oprava starých budov, dávají se dohromady mladí lidé, možnost jejich vzdělávání. Příklad - obnova zámku v Kluži, zde je činná organizace Transylvania Trust – cca 2 miliony EUR, vzdělávání mladých lidí ve stavitelství a restaurování, učení se určitému řemeslu, což jim pomůže při vstupu na trh práce, a současně obnovují hrad, může to být pojato jako mezinárodní projekt (mladí lidé z různých zemí), ale i pouze národní, v současné době získali grant na průmyslové dědictví, a dokonce ocenění od Europa Nostra.

ČESKÝ KOMENTÁŘ: Peníze na zelené podnikání lze sehnat snáz od podnikatelů, norské fondy je spíše potřeba na jiné aktivity.

DALŠÍ KOMENTÁŘ: zkušenosti z Rumunska nelze přímo přenést na situaci v ČR, proces zde probíhal jinak.

DISKUTOVÁNA OTÁZKA ZAMĚŘENÍ FM EHP/NORSKA:

Český komentář: financování z EHP/Norska má tu výhodu, že jsou z něho financovatelné ty projekty, které nelze financovat z EU. Je to jakýsi doplněk k fondům EU. Např. vzdělávání je dobře financovatelné z EU, otázkou tedy je, zda ho zařadit mezi priority tohoto finančního mechanismu.

NORSKÝ KOMENTÁŘ: Zároveň pokud se získají prostředky z EHP, lze snáze získat prostředky z EU. Někdy lze podporovat stejná témata – z prostředků EU jsou podporovány velké projekty, z norských fondů by se měly naopak podporovat menší.

SHRNUJÍCÍ ČESKÝ KOMENTÁŘ K NASTAVENÍ PRIORITY:

Na pracovní skupině EFTA, kde bylo přítomno všech 15 států přijímajících tuto pomoc, navrhlo Norsko rámcové prioritní oblasti, které se následně projednávaly a jsou nyní stanoveny. Poté to již bude záviset na bilaterálních jednáních, co si každá země vyjedná – specifikace prioritních oblastí. Není nutné, aby každá země měla všechno, ale jedná se o určitý kompromis mezi českou a norskou stranou. Jak bylo několikrát řečeno, je zde snaha, aby to bylo doplňkové ke Strukturálním fondům, aby se našly takové oblasti, které nejsou financovatelné z EU.

SHRNUJÍCÍ NORSKÝ KOMENTÁŘ K NASTAVENÍ PRIORITY:

Dohoda se vyjednává, zatím nebyla podepsána, po podepsání se může zahájit vlastní proces – technické nastavení, bilaterální projednávání priorit, náměty jsou užitečné a měly by být zohledněny, nyní jsme ve fázi brainstormingu.

DOPLŇUJÍCÍ ČESKÝ KOMENTÁŘ: Oficiální výsledky zatím žádné nejsou a nelze nic zveřejnit. Nicméně neoficiální jednání již byla zahájena – osloveny příslušné rezorty se specifikací, kterou poskytla norská strana. Avšak zatím žádná jednání o alokaci konkrétních finančních prostředků do jednotlivých prioritních oblastí. Budoucí finanční mechanismy předpokládají více programový přístup. V souvislosti s Blokovým grantem pro NNO bude nutné vyhlásit tendr na toho, kdo bude peníze přerozdělovat.

VZNESEN NÁVRH NA FINANCOVÁNÍ PŘÍPRAVY SPOLEČNÝCH PROJEKTŮ: např. formou semináře, školení, poskytnutí finančních prostředků. Příprava společných projektů je náročná jak časově, tak finančně, tzv. seed money (prostředky na přípravu projektů).

3 možné modely/druhy projektů:

- individuální projekty – z dosavadních zkušeností těchto bylo nejvíce
- seskupení více národních organizací/koalice – ambice na větší projekty či celý program; 2 pokusy, které nebyly úspěšné: snaha vytvořit Blokovaný grant na ochranu biodiverzity; pokus nevládních organizací o klimatickou koalici, program na vzdělávání, osvěta veřejnosti. Důvod: bylo potřeba, aby žádala organizace, která bude peníze dále přerozdělovat, nebylo možné, aby o grant žádala NNO a zároveň na projektu sama pracovala; to byl také důvod, proč v prvním období nejvíce žádaly kraje jako regionální správy, které poté peníze přerozdělovaly (jednalo se o blokové programy).
- mezinárodní projekty – byly spíše v oblasti výzkumu (bylo i podmínkou, že na výzkumu pracují zástupci více zemí)

DISKUTOVÁNA TÉMATA PRO VZÁJEMNOU SPOLUPRÁCI: Program na ochranu vodních toků – v ČR ochrana malých toků tak jako v Norsku nefunguje, nutná osvěta X avšak toto téma – ochrana vod, budování čistíček je financovatelné ze SFŽP ze zdrojů EU

DISKUTOVÁNA OTÁZKA VELIKOSTI PROJEKTŮ: Blokovaný grant – podporuje malé projekty, EU většinou velké projekty, přestože některá témata se kvalifikují na EU peníze, lze je financovat i z Blokovaného grantu. Některé témata by se proto z diskuse neměla vytratit, i když je možné danou oblast financovat z fondů EU. Lepší je více menších projektů než velké projekty – menší projekty lepší dopad na místní komunitu a zároveň společnost jako celek (zkušenosti z Rumunska). Shoda norské a české strany na podpoře malých projektů. V Norsku mají také malé projekty, které se nazývají partnerské projekty, vstupují do nich různí dárci.

KOMENTÁŘ K OSVĚTĚ VEŘEJNOSTI: Velmi důležité je zvyšování povědomí, informovanost lidí, budování společnosti a lokálního uvědomění. Toto nebudou provádět místní úřady, ale NNO je k tomu musí mírně tlačit, většinou funguje „síla příkladu“.

DISKUTOVÁNA PROBLEMATIKA CCS (dokončení diskuze z dopoledního bloku): Zda tuto technologii podporovat z norských fondů. Tato technologie populární a pozitivně přijímána v Norsku X v ČR tato technologie vstřícně přijímána není.

NORSKÝ KOMENTÁŘ: Stále chybí mnoho výzkumů, ale na druhou stranu již 15 demonstračních projektů ve světě funguje, i když nejsou v plném průmyslovém měřítku, ale měly by ověřit, zda tato technologie funguje, proto je důležité o této technologii, která je velmi komplikovaná, živě diskutovat.

ČESKÝ KOMENTÁŘ: Snaha zapojit české NNO do diskuzí o vědě a vědních prioritách, jelikož vědní politika je jako každá jiná politika, na politické úrovni se rozhoduje o tom, do jaké technologie se

budou investovat řádově miliony korun. Pokud peníze nejdřív investujeme, a pak teprve přivzeme veřejnost, aby diskutovala o tom, zda chce některé technologie zavádět, je to už pozdě, protože zde jsou již proinvestované velké peníze. V případě, že je jeden z názorů podložen řadou studií a druhý nikoliv, diskuse na toto téma není zcela vyvážená. Je nutné o tom diskutovat dříve, než se do toho veřejné prostředky vloží.

DOPLŇUJÍCÍ NORSKÝ KOMENTÁŘ: To je to, co se např. Nadaci Bellona daří jak v Norsku, tak v Bruselu. A je to právě úkolem NNO, aby diskusi posunuly od otázky „Co nechceme?“ k otázce „Co chceme?“ a informovat veřejnost o tom, co tato technologie skutečně obnáší. Na vině je nejen to, co je zmíněno v českém komentáři, ale také NNO, které debatu neposouvají dále.

SHRNUTÍ

Klíčové závěry workshopu – navržené oblasti podpory:

- 1/ Podpora malých projektů – možnost vyjednání blokových grantů na podporu NNO
- 2/ Posilování kapacit NNO
- 3/ Možnost učit se pracovat s dobrovolníky
- 4/ Advokační činnosti a systémové změny
- 5/ Výměna zkušeností v environmentálním plánování, územní plánování, udržitelná města, doprava, architektura
- 6/ Propojení ochrany kulturního dědictví a krajiny
- 7/ Rozvoj občanské společnosti, účast, osvěta a zapojování veřejnosti
- 8/ Modely spolupráce NNO s veřejnou správou a podnikatelskou sférou/průmyslem
- 9/ Osvěta a vzdělávání
- 10/ Mezinárodní výměna zkušeností